

Дешава се да католички и православни Васкрс падну у исти дан. Ове 2008. године временски размак између та два важна хришћанска празника трајао је месец дана. „Западни Рим“ славио је васкрсење Христово још пре краја марта, готово зими, „Источни Рим“, насупрот томе, пет недеља касније, скоро у мају.

Већ дуже време намеравам да поново одем на (или у) Косово, ћирилицом КОСОВО, или како након албанске декларације о независности од фебруара 2008. гласи нови правопис, чисто латинично, „KOSOVA“. Одгађање за одгађањем, вероватно и зато да бих избегао актуелне догађаје – немире, пре свега на северном Косову чија српска већина није желела да се помири са присилним живљењем у туђој држави.

Тако сам се, тек почетком друге недеље након Васкрса, на Ђурђевдан, дан Светог Георгија, 6. маја, другом по важности празнику српског православља, нашао у авиону за Београд. На основу већ десетогодишњег искуства било је извесно да се византијско-балканско васкрсење мртвих сигурно неће завршити у једном дану прославе, па чак ни после читаве седмице, већ ће и у другој недељи свуда, по црквама, у кухињама исто као и напољу, у ваздуху моћи да се наслути, или пак

нањуши, али никако онако као приликом прошлих путовања о Ускрсу на путу, *мајисџрали*, Београд–Косово, када је поклоњено јаје, својеручно обојено од стране неког срдачног мештанина, засмрдело на поварено већ дан касније.

Намера ми је, другачија од свих пређашњих, да ова посета не буде само пука присутност, учествовање у слављу, посматрање и слушање. Нешто ме је терало да појединце на српском Косову детаљно, такорећи систематично, у улози репортера, или што се мене тиче новинара, испитујем и да бележим одговоре. То сам намеравао да учиним на месту где сам већ био, и то не само једном, у српској енклави Велика Хоча, ВЕЛИКА ХОЧА, у једном селу на југу Косова.

Систематично? Не, то није био никакав припремљени систем питања, никакав унапред промишљен правац. Или можда ипак јесте? Просто зато што сам унапред препустио избор оних које би требало посетити и испитати у седмици током те моје посете оцу Миленку, сеоском попу, као особи од ауторитета у енклави Велика Хоча? Тако што сам намеравао да ово или оно питање везано за актуелне догађаје „систематично“ избегавам? Тако што сам приде након тога хтео да приликом записивања избегнем да чак ни синтакса не ода неко мишљење или предрасуду, било негативну или чак и позитивну?, онако као што је на пример специјални извештач *Зидојче цајџунџа* извештавао о становницима једне друге „бедне“ енклаве,

оној из Грачанице код Prishtine, раније Приштине, током фебруара пре албанске декларације о независности: „Они се наводно јако плаше“, или још јасније онако као што је дописник *Франкфуртџер алјемајне цајтунга* са Балкана више година раније у фрази која (готово да) завређује бесмртност пренео изјаву путника једног аутобуса о вожњи између две српске енклаве дословно на овај начин: „(ХУ) је рекао да је аутобус наводно гађан камењем.“

Вожња аутом од Београда кроз брдовиту централну Србију, Шумадију (од шума) и још даље на југ кроз долину Ибра. Јоргован, кога је по легенди донела једна француска принцеза, у међувремену расте дивље свуда по стенама. У ауту је поред Златка Б., познатог уметника живота (=дангуба, а повремено и виноградар, а још повремене сликар), присутан још и Ранко, млади српски песник из Ђаковице/Gjakovë, града са југа Косова са преко сто хиљада становника, где у међувремену „наводно“ више не живи ниједан Србин. Ранко нам је већ био водич током наше прве и друге вожње кроз крајолик с енклавама, пре две године током посете једном „природно несталом српском гробљу“ (*Цајт*), као и претходне године за Божићне празнике у Великој Хочи и Ораховцу, тада додуше сваки пут у великом аутобусу са београдским таблицама, ћириличним бочним натписима и једним не баш малим грбом који се упадљиво вијорио на застави, за који, можда, није само аустријски изасланик или отправник послова помислио да представља

опасност када је огромно возило, упадљиво издалека, скренуло иза паркинга аеродрома на коме су били паркирани искључиво аутомобили. „Они хоће да провоцирају“ излетело му је скоро преплашено, те сам на тренутак и ја, чекајући управо то возило за зимско путовање у још далеку Велику Хочу, (готово) поделио његово мишљење.

За мене је Ранко на првом месту песник, а тек на другом организатор. Као такав једва да се показивао, а и као песник се јасно разликовао од појединих путника аутобуса који су одмах на почетку војње поделили своје сабране песничке брошуре осталим сапутницима, он је био суздржан: само једном, током боравка у манастиру Дечани, на наговор пријатеља монаха, рецитовао је једну од својих песама, али тако ненападно, док се према његовом ставу и гласу стицао утисак како је то само наставак разговора за столом, додуше, уместо под манастирским кровом, а сад под голим небом. Да су у неком као што је он могли да виде „припадника“ каквог „министарства“ било ми је јасно тек приликом читања извештаја, писаног руком немачког парламентарца, о фебруарским немирима (који се код њега искључиво зову „нередима“ и показују „нови ’квалитет’ насиља“) у српском делу Косовске Митровице: „Гледамо интерни снимак нереди. Сви насилници биће идентификовани. То су припадници српског министарства унутрашњих послова!!!“ (У извештају заиста стоје ова три ускличника.)

Сретао сам се са Ранком на наша три путовања до Велике Хоче (које за Србе није Косово већ и „Метохија“, манастирска земља) сваки пут с новим квалитетом, мада ниједном као с особом из министарства. Невидљиви песник и организатор путовања на првом путовању; други пут, можда у очекивању већ неизбежног губитка своје манастирске земље, готово као неки занемели дух, полупарализован од антидепресива, и то не само у корену језика, глас без гласа, очи без погледа, бледа сенка оног Ранка од прошле године, који је, тако у потпуности прибран, тихо контролисао своју околину. Бледа сенка? Пре прилика чемера, неутешника кога би човек хтео да загрли око упалих рамена и да стави своју на његову беживотну руку. А сада током мајског пута, у ауту, не више у аутобусу, поново један други Ранко: колико дрзак толико и срчан, па или избацујући, уз неку врсту црног хумора, своје песме за себе или ка отвореном прозору, на моменте – тада у албанским областима – он је оличавао „провокатора“, додуше не у смислу насиља, више у духу неке врсте борбе или супротстављања, које је деловало као да пре свега служи самопотврђивању. Као дете у, тада још својој, Ђаковици, тако је причао, не као припадник министарства већ мањине, увек би са чекићем у торби излазио на улицу. Није рекао да ли га је икада употребио. То се не може замислити. (Али ко зна?)

Још увек нисмо аутом пролазили кроз албанске области. Прву ноћ смо провели у северном делу Косовске Митровице, с ове стране реке Ибар, где је средином